

České děti venku

Výzkum Nadace Karel Komárek Family Foundation
a analytického ústavu STEM

Proměny zahrad

Obsah

Metodologie výzkumu	7
Kolik času tráví české děti venku?	11
České děti venku: Z dvorku do virtuální reality?	15
Typologie dětí	17
Seriály, hry a internet. Přírodě vyrostla konkurence	23
Proč děti nechodí ven?	29
Oblíbená venkovní místa	35
Výuka venku: její výhody, a limity	39
Nejzajímavější zjištění z našeho výzkumu	43
10 let proměn školních zahrad	49

České děti venku

Výzkum Nadace Karel Komárek Family Foundation

V Nadaci Karel Komárek Family Foundation (KKFF) se od roku 2011 zabýváme tématy a aktivitami, které mají za cíl **podporovat v mateřských školách výuku venku a zdůrazňovat její přínosy pro žáky, učitele i rodiče**. Zároveň proměňujeme zahrady mateřských škol. Pomáháme tak nejen vyvářet vhodné podmínky pro všestranný rozvoj dětí, ale i upevňovat jejich vztah k okolnímu světu. Díky výzkumu, který zpracovala společnost STEM, můžeme naplnit náš dlouhodobý záměr stavět práci na

spolehlivých datech, týkajících se mimo jiné možností a způsobů, jak děti tráví volný čas venku. Výzkum mapoval řadu oblastí, navázal na podobně koncipované šetření z roku 2015 a ještě je rozšířil a posloužil nám k aktualizaci strategických dokumentů. **Výsledky šetření rádi dáváme plně k dispozici odborníkům z řad pedagogů, neziskovým organizacím i široké veřejnosti.** Přejeme si, abyste jej všichni mohli společně s námi využívat ve prospěch dětí. O ně a jejich zdraví nám všem přeje jde nejvíce!

Metodologie výzkumu

1 508
dětí

1 508
rodičů

Při výzkumu České děti venku byla použita kombinace kvantitativních a kvalitativních metod, které poskytují komplexní pohled na chování dětí i rodičů a jejich názory.

Metodologie výzkumu

Výzkum kombinoval kvantitativní a kvalitativní metody. Kvantitativní část výzkumu byla zpracovaná na základě dat shromážděných pomocí internetového dotazníku. **Pracovníci STEM oslovili celkem 1 508 dětí ve věku 7–15 let a stejný počet jejich rodičů. Výzkum metodologicky navázal na studii provedenou v roce 2015, a proto bylo možné data porovnat a sledovat trendy v chování a preferencích.** Stejnou metodu výzkumný ústav STEM použil i pro rodiče dětí ve věku 3–6 let, přičemž vzorek zahrnoval 315 respondentů.

Kvalitativní část výzkumu se zaměřila na hlubší porozumění zkušenostem a názorům respondentů. Zahrnovala individuální hloubkové rozhovory, trvající přibližně 60 minut, které pracovníci STEM vedli se 17 rodiči a sedmi dětmi. **Děti si navíc týden vedly deníkové záznamy, aby poskytly podrobnější informace o svých denních aktivitách a sdílely své zkušenosti.** Do kvalitativní části studie se prostřednictvím individuálních rozhovorů zapojili i vyučující. Bylo tak možné získat i jejich pohled na otázky ohledně venkovních aktivit dětí.

Sběr dat pro obě části výzkumu probíhal od dubna do června 2023.

Závěr

Zvolený metodologický přístup umožnil vytvořit z výzkumu České děti venku ucelený obraz o tom, jak děti tráví čas venku a jaké faktory ovlivňují jejich interakce s venkovním prostředím. Design a realizace výzkumu reflektují snahu o komplexní uchopení tématu z více perspektiv, což zvyšuje jeho hodnotu a rozšiřuje možnosti využití získaných poznatků.

Analytický ústav STEM

Analytický ústav STEM od roku 1990 sleduje a vyhodnocuje trendy, postoje a nálady, které utvářejí českou společnost. Od roku 2015 změnil STEM právní formu na zapsaný ústav a působí jako nezávislá a nezisková výzkumná instituce, jejíž posláním je poskytovat data a poradenství veřejným a občanským institucím a posilovat demokratickou diskusi. **Za více než tři dekády své existence provedl STEM více než 1 000 sociologických šetření, ve kterých se dotázal více než milionu obyvatel České republiky.**

Kvantitativní část výzkumu: online dotazník

Děti ve věku 7–15 let a jejich rodiče

Počet respondentů:
1508 dětí
1508 rodičů

Rodiče dětí ve věku 3–6 let

Počet respondentů:
315 rodičů

Kvalitativní část výzkumu: hloubkové rozhovory

Rodiče dětí ve věku 7–15 let

Počet respondentů: 17 rodičů

Děti ve věku 7–15 let

Počet respondentů:
16 dětí prostřednictvím deníků
7 dětí prostřednictvím rozhovorů

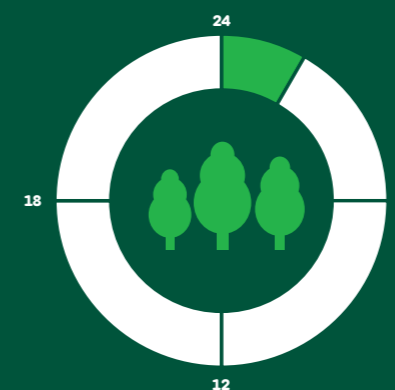
Vyučující

Počet respondentů:
16 vyučujících

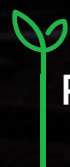

Kolik času tráví české děti venku?

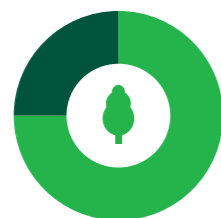

**Dvě hodiny
a čtyři minuty.**

To je průměrný čas, který stráví český školák denně venku.
Je to málo, nebo hodně?

3/4

rodičů si myslí, že ve svém dětství trávili venku více času než jejich ratolesti.

Český školák stráví v průměru za týden denně venku dvě hodiny a čtyři minuty. Je to málo, nebo hodně? Mezi jejich rodiči převládá názor, že spíše málo. Téměř tři čtvrtiny z nich odhadují, že v dětství pobývali venku více. Ze strachu však děti ven samotné příliš nepouštějí, což platí především o rodičích ve městech. Rodiče pak o víkendech „dohánějí“, co přes týden nestihli, a svým dětem se naopak věnují mnohem více, než se jim samým věnovali jejich rodiče.

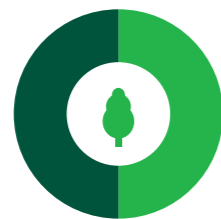
3 min ↑

Srovnání s 2015

Oproti roku 2015 mírně poklesl u školních dětí čas trávený venku ve všedních dnech a naopak vzrostl čas trávený venku o víkend. **V celkovém průměru jde o změnu pouze o 3 min.**

V čase neprobíhá výrazná změna. **Od srovnatelného nadačního výzkumu v roce 2015 se rozsah trávení času venku a ostatní volnočasové aktivity tolik neproměnily.** O změnách je nutné uvažovat v delším časovém horizontu.

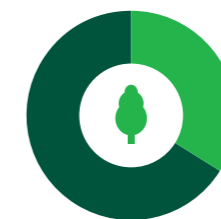
1/2

rodičů by si přála, aby jejich děti byly venku častěji.

Jak ale vypadá realita v celkových číslech? Záleží hlavně na věku dětí. Světu venku nicméně roste konkurence v podobě online světa, kde děti tráví stále více času, často bez dohledu. Do virtuálního prostředí se přesouvají i sociální kontakty mezi vrstevníky, hlavně u starších školáků. Motivace jít ven tak u nich přirozeně opadá. **Přitom polovina rodičů školáků by si přála, aby si jejich děti venku hrály častěji.**

34 %

děti během výuky nestráví venku žádný čas.

Jaký je důvod pro to, že 34 % dětí nestráví během výuky žádný čas venku? **Pedagogové nejsou dostatečně motivováni zařazovat výuku venku do běžné výuky.** Pedagogům by pomohlo projektové vyučování v delších blocích a vhodné místo u školy, třeba venkovní učebna.

České děti venku: Z dvorku do virtuální reality?

Téměř pětina školáků je o víkendů venku méně než hodinu.

Tři čtvrtiny rodičů školáků se přitom shodují na tom, že děti by měly být venku každý den.

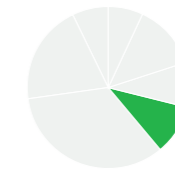
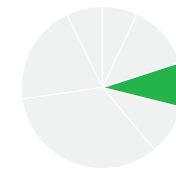
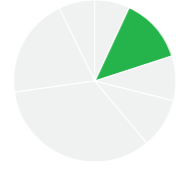

Typologie dětí

Mezi dětmi existují určité podobnosti v tom, jak, kde a s kým tráví svůj volný čas. Podle činností, kterým se děti věnují ve všední dny a o víkendech, a podle míst, na kterých se venku nejčastěji pohybují, identifikovali výzkumníci pět základních skupin. Největší skupinu pak rozdělili na tři podskupiny.

7 %

Hlavně hraju hry

Hodně času trávím doma na počítači nebo na mobilu. S největší pravděpodobností jsem kluk starší 10 let. Jsem celkem rád sám a myslím, že nemám moc dobrou fyzickou. Rodiče se mnou většinou nespportují, neberou mě moc ven. Na tábory ani do přírody skoro nejedím. Ani mě to ven netáhne. Nevím, co bych tam dělal. Často navíc nemám ani dobré oblečení a boty do špatného počasí.

„Tráví na mobilu čtyři hodiny denně. Kdybych ho nehlídala, trávil by tak ještě mnohem víc času. O víkendu hráli nějakou online hru. A to bylo třeba deset hodin večer a já jsem mu už půl hodiny říkala: už to prostě vypni.“

matka 12letého syna, Hlavně hraju hry

13 %

Hodně toho dělám doma

Je mi nejčastěji 13 až 15 let. Jsem velmi aktivní, chodím na kroužky a hodně času trávím venku, někdy i víc než dvě hodiny ve všední den. Doma se hodně připravuju do školy. Taky se ale dívám na filmy a trávím čas na sociálních sítích. Pomáhám rodičům s domácností, starám se o okolí domu a školy. Občas bývám rád sám. Někdy se cítím smutně a nešťastně.

„Mohla by trávit víc času venku, ale myslím si, že když se přihlásila na gymnázium, tak věděla, že to bude náročné. Snaží se mít velmi dobré výsledky, s čímž všechno souvisí. Spousta úkolů, referátů a dalších věcí, které si doma musí připravit.“

otec 14leté dcery, Hodně toho dělám doma

9 %

Jdu jen tak ven

Můj věk je většinou 7 až 12 let. Hodně času trávím s partou na zahradě u domu, na hřišti nebo na ulici. Hrajeme si, povídáme, jezdíme na kole nebo se jen tak poflákujeme a sledujeme obsah na mobilu. Ven chodím skoro za každého počasí. Mám dobrou fyzickou a mnoho kamarádů. Rodiče jsou rádi, když jsem venku každý den, protože to tak taky dělali, když byli malí.

„Je pro ně lepší, když jsou i na zahradě. Už to tady znají, mají tu i kamarády, tak chodí ven spolu. Hrají si spolu, nejsou takoví, že by jen seděli doma a hráli si s telefonem, to ne.“

matka 9letého syna, Jdu jen tak ven

10 %

O víkendech jsem v přírodě

Je mi mezi 7 až 15 lety a o něco pravděpodobněji jsem z většího města. Ve všední dny trávím venku víc než dvě hodiny, o víkendech jezdím často do přírody. Protože mám kvalitní vybavení, neodradí mě ani špatné počasí. Během týdne chodím na kroužky, hlavně na sportovní nebo turistické. Venku se mi líbí a cítím se tam bezpečně. Mám dobrou fyzickou a se svými rodiči vycházím výborně.

„Snažím se mu zpestřit volný čas, když to jen jde. Ted' už má i partu, se kterou je rád, takže s ním nemusím absolvovat úplně všechno, někdy je to ale na pokraji sil. Jezdíme na výlety, pořídili jsme si pejska a jezdíme všichni spolu.“

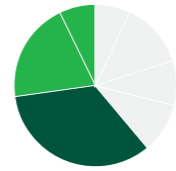
matka 13letého syna, O víkendu jsem v přírodě

61 %

Nevyhraněný typ

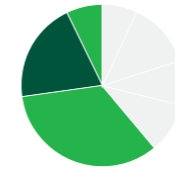
(34 %)

Často jsem v družině

Je mi většinou mezi 7 a 9 lety. Trávím hodně času v družině, a když jsem venku, tak pod dohledem dospělých. Doma moc nepomáhám a nemám ani dost času na povídání si s rodinou. Rodiče by chtěli, abych byl venku víc.

„Děti jsou ještě pod drobným dohledem, ještě je nepouštíme samotné. Já si tam sednu na lavičku a koukám, aby se nezabily. Samovolně nechodí, protože se tam jde přes silnici. Ony si tam najdou kamarády hned, jak tam přijdou.“

otec 9letého syna, Často v družině

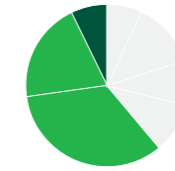
(20 %)

Spíš škola a sociální sítě

Jsem spíš starší dívka mezi 13 a 15 lety. Trávím hodně času ve škole, potom dělám úkoly, pomáhám v domácnosti a jsem na sociálních sítích. Když jdu ven, s kamarádkami se procházíme a povídáme si.

„Ze školy teď chodí pěšky a pak jde ven s kamarády. Řekla bych, že v poslední době si spolu spíš povídají a diskutují, než že by si hráli. Hry podle mě rozhodně nehraje, ale nějaký čas tráví na Instagramu, zjišťuje tam, co teď frčí. Jinak na tom mobilu je dost, což mě osobně trápilo, takže jsem zakročila.“

matka 14leté dcery, Spíš škola a sociální sítě

(7 %)

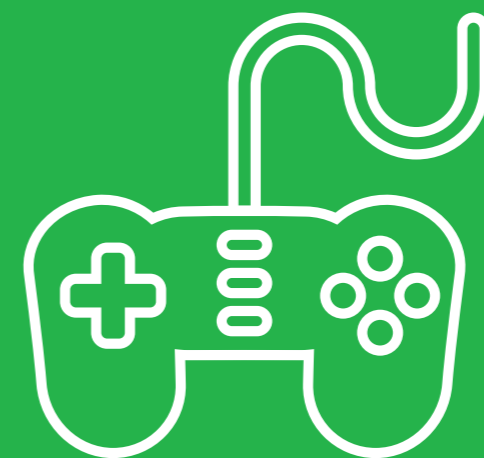
Jsem často venku, hlavně na hřišti a při sportu

Jsem spíš starší kluk mezi 13 až 15 lety. Hodně času trávím venku sportem nebo na hřišti, kde s kamarády hrajeme třeba fotbal. Nejsem rád sám a mám dobrou fyzickou.

„Schází se na hřišti, na betonovém plácku, kde bývají zábavy, chodí na kolečkové brusle nebo na kolo. Nebo jen tak chodí venku (...) Na zahradě jsou na trampolíně taky venku, cvičí si tam to, co potřebují na tancování, to беру jako velké plus...“

matka 9leté dcery, Jsem často venku, hlavně na hřišti, při sportu

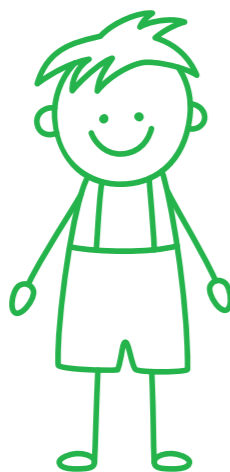
Seriály, hry a internet. Přírodě vyrostla konkurence

Nejvíce pobývají venku předškoláci. S rostoucím věkem tráví děti více času v kroužcích a kromě sledování filmů a hraní si s dalšími členy rodiny i u počítačových her nebo na sociálních sítích. U starších dětí (13 až 15 let) let kroužky ubývají, téměř polovina z nich už nenavštěvuje žádný.

3–6 let

Ve všední den jsem venku v průměru dvě hodiny. **Pak si doma hraju a dívám se na pohádky.** Taky pomáhám rodičům, prohlížím si knížky nebo jsem v nějakém kroužku. Na hřišti si kromě houpaček a prolézaček nejvíc zábavy užiju na písku, s vodou nebo na odrážedle.

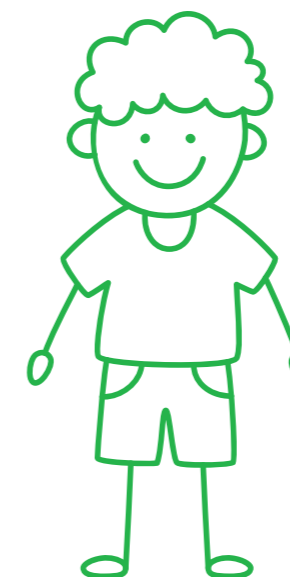

7–9 let

V kroužcích strávím podobné množství času jako sledováním filmů nebo seriálů. O něco méně času věnuji přípravě do školy. **Hraním počítačových her trávím podobné množství času jako u knížek nebo pomáháním v domácnosti.** Nepohrdnu už ani sociálními sítěmi. Venku si hlavně hraju, povídám s ostatními nebo sportuju.

10–12 let

Jsem raději se svými kamarády než s rodinou. **Hodně hraju počítačové hry nebo jsem na sociálních sítích.** Trávím tím víc času než pomáháním v domácnosti nebo poslechem hudby a výrazně víc času než četbou. Venku si s kamarády povídáme, sportujeme nebo hraje různé hry.

13–15 let

Venku strávím v průměru téměř stejné množství času jako sledováním filmů nebo seriálů. **Sociální sítě mi zabírají podobné množství času jako čas s kamarády nebo příprava do školy.** Chodím méně často na kroužky, víc poslouchám hudbu. Venku si s kamarády povídáme, sportujeme nebo se jen tak procházíme.

50 %

školáků a předškoláků se nedostane během týdne do přírody.

Do volné přírody se během týdne nedostane 50 % školáků a téměř polovina předškoláků. Platí přitom, že čím více času děti tráví venku, tím častěji jsou i v přírodě. **Déle pobývají na zahradě a v přírodě děti vysokoškoláků**, ale jen o víkendech. Naopak **děti rodičů s nižším vzděláním jsou o víkendu častěji na hřišti nebo na ulici**. Přes týden se čísla ve všech sledovaných skupinách populace víceméně vyrovnávají.

14 %

školáků pobývá během výuky venku.

Jen minimum školáků pobývá během výuky venku, déle venku nejsou ani o přestávkách. Na školní zahradu, do parku nebo na hřiště se dostane jen 14 % z nich.

Z míst, kde děti tráví nejvíce času, vede zahrada nebo dvorek. Pak následuje hřiště, se třemi hodinami za celý týden u školáků a více než třemi hodinami a půl hodinami u předškoláků. **Mezi lety 2015 a 2023 se zkrátila doba pobytu na ulici v průměru o 41 minut**, tedy o jednu pětinu, ale i tak školní děti stráví za celý týden na ulici téměř tři hodiny.

90 %

starších dětí vlastní chytrý telefon.

Mít vlastní mobil je normální. **Chytrý telefon vlastní více než polovina mladších školáků a už téměř všechny starší děti. Zatímco 7- až 9letí školáci si nosí mobil s sebou ven pouze v necelé čtvrtině případů, děti ve věku 13 let a starší už ho mají u sebe skoro pořád.** Nejčastěji si na něm pouští hudbu, natáčejí videa, fotí nebo sledují videa na YouTube. Necelá čtvrtina pak tráví čas na některé ze sociálních sítí či se věnuje hraní her.

90 min

denně na sociálních sítích.

Rodiče i školáci stráví denně na sítích v průměru hodinu a půl. Pouze čtvrtina školáků říká, že se na sítích jako Instagram či TikTok nepohybuje vůbec. Velmi ale záleží na věku dětí, jelikož **s přibývajícím věkem roste obliba sociálních sítí. Nejdéle – v průměru 2 hodiny a 19 minut denně – tam jsou starší děti mezi 13 až 15 lety.**

Proč děti nechodí ven?

Výzkum prokázal, že pobyt venku má vliv i na wellbeing dětí, tedy na jejich celkové duševní a fyzické zdraví včetně míry celkové pohody. I když se jedná o komplexní jev a výraznou roli zde hraje i věk či zájmy dětí, výsledky mluví poměrně jasně. Ti jedinci, kteří tráví venku méně času, nemají tolik kamarádů, častěji zažívají pocit nudy, svou fyzickou kondici hodnotí jako horší a cítí se méně šťastně.

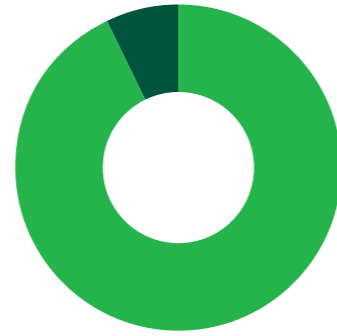

2/3

rodičů říkají, že s dětmi tráví stejně času jako před pandemií covid-19.

Více než dvoutřetinová většina rodičů uvádí, že **venku s dítětem tráví stejně času jako před pandemií covid-19**. U těch rodičů, kteří pozorují nějakou změnu, jsou podíly vyrovnané, zhruba pětina tráví venku více času, necelá pětina naopak méně.

93 %

děti se v přírodě, na zahradě, v parcích a na hřištích líbí.

O něco hůře hodnotí ulice ve městech, v tomto prostředí je spokojeno kolem 78 % dětí, které zde tráví svůj čas. Čas strávený v přírodě si 61 % dětí spojuje s pozitivními emocemi. Nejčastěji jej hodnotí jako příjemný, ale i užitečný a zábavný. Ve škole se cítí šťastně necelá pětina dětí, necelá polovina pak jen částečně.

54 %

děti, které popisují, že jsou venku málo a přály by si tam být více, jako hlavní překážku vnímají nepříznivé počasí.

Pětina všech dětí nemá vybavení do špatného počasí. Častěji jde o děti ve věku 13–15 let, mezi kterými více než čtvrtina (29 %) uvádí, že dobrou bundu a boty do špatného počasí nemají. To, zda děti disponují potřebným vybavením, závisí také na ekonomickém zajištění domácnosti, v níž žijí: **třetina dětí ze špatně zajištěných domácností uvádí, že vybavení do nepříznivého počasí nemá.**

1/5

děti, které by si přály být venku více, uvedla jako další překážku nedostatek volného času.

Pětina dětí, které říkají, že jsou venku málo a přály by si být venku více, **uvedly jako další překážky nedostatek volného času, příliš mnoho přípravy do školy a skutečnost, že neměly v okolí nikoho, kdo by s nimi venku mohl trávit čas.** Tuto skutečnost, ohledně „parťáka na ven“, častěji zmiňovaly dívky (24 %) než chlapci (11 %). Pouze desetina dětí uvedla, že byla v danou dobu nemocná nebo jim jít ven zakázali rodiče.

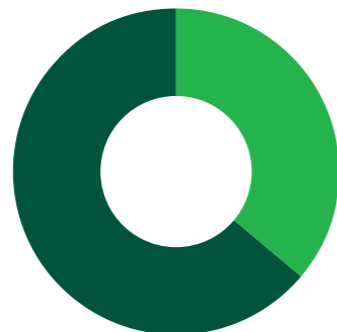

51 %

rodičů předškoláků má obavy o bezpečnost svých dětí venku.

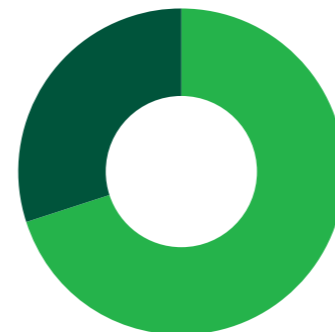
O něco méně rodičů považuje za bariéru fakt, že si jejich dítě nemá venku s kým hrát. Ve větších městech se pak obávají nebezpečí v podobě cizích lidí nebo nebezpečné dopravy. **Většina rodin tráví venku stejně času jako před pandemií covid-19.**

39 %

rodičů zmiňuje jako překážku fakt, že si jejich dítě nemá venku s kým hrát.

Od roku 2015 se jedná o nárůst o 22 procentních bodů, ze 17 na 39 % rodičů. **Tato bariéra se umístila na třetím místě hned po sociálních sítích a internetu a počítačových hrách.** Oproti tomu školní přípravu jako překážku pro pobyt venku vnímá jen necelá třetina rodičů.

70 %

děti má za to, že jsou venku tak akorát.

Delší dobu by chtěla venku trávit jedna čtvrtina dětí, hlavně ty mladší. **Nejvíce je odrazuje špatné počasí,** nedostatek času nebo chybějící kamarádi, kteří by šli ven s nimi.

1/2

rodičů má pocit, že jejich děti tráví venku málo času.

Dále **polovina rodičů školáků si myslí, že jejich děti tráví příliš času na internetu a sociálních sítích.**

Oblíbená venkovní místa

Většině rodin trvá cesta na dětské či sportovní hřiště maximálně čtvrt hodiny pěšky. Nejpozději do půl hodiny pěšky se pak dostanou do parku nebo do přírody. Rodiče jsou s hřišti a parky spíše spokojeni, ještě lépe pak hodnotí přírodu ve svém okolí. Děti to vnímají obdobně. Pro starší děti nicméně hrají důležitější roli kamarádi než místo, kde se s nimi scházejí.

Jak děti vnímají venkovní místa, kde tráví čas?

Mladší školáci si vybírají svá oblíbená místa podle toho, jestli si na nich dobře pohrají. **Pro starší je zase důležitější, jak se tam cítí. K venkovním místům, kam běžně chodí, nebyly děti příliš kritické.** Většina je spokojena i s možnostmi, které mají. Potíže jim dělá spíše domluva s kamarády.

„Rád trávím čas u kámoše v bazénu. A pak na hřišti, kam to mají všichni blízko. Nosíme si do našeho úkrytu – což je takový roští – věci, chodíme tam takhle už asi dva roky. Teď, jak jsme starší, tak tam chodíme míň, protože máme víc školy a domácích povinností.“

chlapec, 12 let

„Zakopat si chodí na fotbalové hřiště. Jinak tu mají ještě workoutové hřiště. Na sklu-zavky už jsou velcí. Na spoustě těch míst jsou PokéStopy, kde chytají pokémony. Musí tam přijít a chytnout pokémona. Možností pro hraní venku tu mají dostatek.“

matka syna ve věku 10 let

71 %

rodičů považuje za správné, že děti chodí se školkou ven téměř za každého počasí.

Venku se školkou

Pro malé předškoláky tvoří pobyt venku přirozenou součást dne. **Děti chodí pravidelně na procházky nebo si hrají na školní zahradě.** Z oblíbených aktivit u nich vede volná hra.

„Přirozený pohyb je to nejlepší, co může být. Když se pohybujete, tak vám funguje všechno – myšlení, prokrví se mozek, ruce a nohy, děti začnou i líp mluvit.“

vyučující, vesnická MŠ

38 %

rodičů si myslí, že by školka měla investovat do zlepšení stavu zeleně na své zahradě.

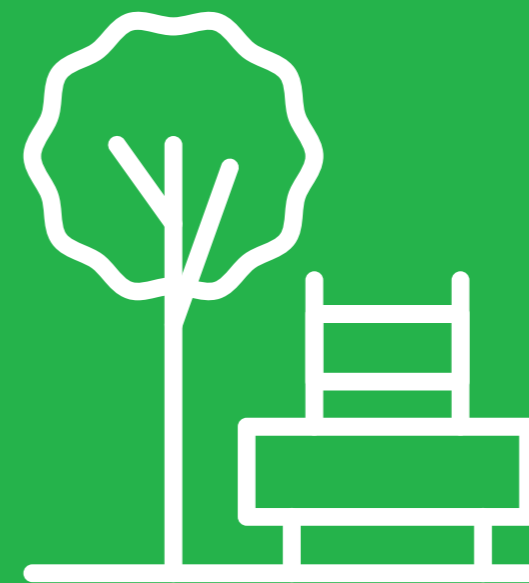
Zeleň u školky

Pedagogové ze školek by uvítali lepší vybavení školní zahrady a bezpečnější herní prvky. **Líbí se jim i přírodní zahrady,** které nabízejí prostor pro volný pohyb dětí.

„Čerpali jsme finance z projektu Přírodní zahrada, takže se nám s pomocí města podařilo nejdříve vybavit zahradu nějakými prvky pro pohyb dětí a potom jsme doplnili keře, vyvýšené záhony, jezírko a přírodní učebnu.“

ředitelka MŠ, menší město

Výuka venku, její výhody a limity

Většina rodičů výuku venku podporuje. Mírně převažují ti, kteří chtějí, aby jí děti měly více než nyní. Přitom třetina dětí podle jejich vlastního vyjádření během výuky nestráví venku žádný čas. Častěji se venku neučí starší školáci (43 %) a dále děti z velkých měst.

47 %

rodičů si přeje: „Učte venku častěji.“

Většina rodičů výuku venku podporuje. Mírně převažují ti, kteří chtějí, aby jí děti měly více než nyní.

Rodiče oceňují:

- pobyt na čerstvém vzduchu
- učení v reálném prostředí
- zpestření výuky, která je pak efektivnější

Proč učit venku podle pedagogů?

- učivo lépe utkví dětem v paměti
- snadněji se budují vzájemné vztahy
- zlepšuje se klima ve třídě
- vidí pozitivní efekt na fyzické i psychické zdraví dětí

34 %

děti během výuky nestráví venku žádný čas.

Častěji se venku neučí starší školáci (43 %) a pak také děti z velkých měst. Přitom by o to podle svých slov stály.

Proč to často nejde?

Podle samotných pedagogů je hlavní překážkou nedostatečná motivace vyučujících zařazovat pobyt venku do běžné výuky. **Děje se tak především na 2. stupni, kde je to složitější i z organizačních důvodů.** Pedagogům by pomohlo projektové vyučování v delších blocích a vhodné místo u školy, třeba venkovní učebna.

„Poprosili jsme o blokovou výuku, aby mohl být například přírodopis dvě hodiny za sebou a mohli jsme jít ven zkusit nějakou badatelskou výuku. Uvidíme, jak dopadnou příští rozvrhy.“

vyučující ZŠ, 2. stupeň, menší město

60 %

rodičů si myslí, že by školy, kam jejich děti chodí, měly investovat do školní zahrady.

A to i přesto, že jsou s aktuálním stavem zeleně většinou spokojeni. Rodiče také uvádějí, že vedou svoje děti k odpovědnosti za životní prostředí. **Reálně to pro ně znamená hlavně třídění odpadu.** Proto je důležité, aby si děti hlubší environmentální postoje budovaly i ve škole a během mimoškolních aktivit.

Snahy o zlepšení

Na 1. stupni záleží více na konkrétním učiteli, jak si výuku zorganizuje. Limitem bývá dostupnost vhodného venkovního prostředí nebo nutnost si výuku naplánovat a připravit jinak. Některé pedagogy může odrazovat i nepříznivé počasí. Vedení škol sice deklaruje výuce venku podporu, v praxi však bývá pro vyučující složitější si konkrétní program prosadit. **Ředitelé škol ale zlepšují podmínky pro venkovní výuku například budováním venkovních učeben nebo úpravami školních zahrad.**

„My si někdy vezmeme židličky a chodíme ven na hodinu čtení. A na poradě jsme se teď dozvěděli, že paní ředitelka, která je velmi akční, by strašně moc chtěla vybudovat venkovní třídu, kde by se dalo učit a která by byla trochu zakrytá kvůli sluníčku.“

vyučující ZŠ, 1. stupeň, menší město

a Praze 6

Proměny
Nadace Karla Komárka

Nejzajímavější zjištění z našeho výzkumu

Nadace Karel Komárek Family Foundation oslovila přední české odborníky na vzdělávání, výchovu a wellbeing dětí, aby výsledky výzkumu okomentovali a doplnili o expertní pohled a další souvislosti.

V této kapitole naleznete stručný přehled nejzajímavějších zjištění z našeho výzkumu. Desítky dalších se jich nicméně do této publikace nevešlo. Stojí proto za to si na nadačním webu stáhnout celou výzkumnou zprávu. Stačí naskenovat QR kód na zadní straně publikace a kompletní výsledky máte hned v ruce.

Jana Neumajerová,
architektka a lektorka
– Unie rodičů, z. s.

„Mám radost, že výzkum vyvrací častý názor, se kterým se ve školách setkávám, a sice, že navýšení času pro venkovní výuku brání postoje rodičů. Je vidět, že naopak **71 % rodičů školáků větší využití výuky venku mimo třídy podporuje**. Souvislost mezi pobytem venku a lepšími vztahy a odolnější psychikou dětí není možné zpochybňovat. **Díky výzkumu Nadace KKFF máme jasné argumenty.** Pojdme podpořit učitele na jejich cestě ven!“

Šárka Mrňáková,
lektorka programů
o školních zahradách
– Eduzměna
Kutnohorsko

„Ukazuje se, že počet hodin strávených venku během školní výuky s rostoucím věkem školáků klesá. Nicméně **pokud chceme, aby zájem dětí o aktivity na čerstvém vzduchu rostl, je potřeba v nich při školní docházce upevnit pravidelnost a přirozenost pobytu venku.** Vyplatí se podpořit pedagogy v hledání cest, jak přesouvat výuku ven – zaměřit se na specifika dané školy a nabídnout smysluplnou podporu na míru.“

Lucie Slejšková,
analytička – EDUin

„Se závěry výzkumu jsem v zásadě spokojená, **čísla se nijak zvlášť nezhoršila. Děti i rodiče chtějí trávit čas venku.** Za povšimnutí stojí vývoj v souvislosti s věkem dětí. Motivovat je k pobytu venku jde vcelku dobře u těch předškolních a u dětí na 1. stupni základních škol. Hůře ale u teenagerů, o jejichž pozornost soupeří technologie a sociální sítě. To považuji za velkou výzvu hlavně pro učitele na 2. stupni ZŠ. Mladí lidé v tomto věku totiž bytostně potřebují budovat sociální vazby.“

Radka Kůřilová,
seniorní lektorka –
Replug me Education

„Z dat vyplývá důležitý poznatek pro rodiče. Děti kromě času venku rády tráví čas na sítích a v prostředí počítačových her. **Když se tedy rodiče zajímají, kam jdou či šly ven, co tam budou dělat či co tam dělaly, měli by se stejně zajímat o digitální svět.** Tento zájem, společně se zdravě a smysluplně nastavenými hranicemi, podle výzkumů preventivně snižuje riziko problematického užívání digitálních technologií.“

Justina Danišová,
lektorka a metodička
– Učíme se venku

„Zaujala mě dvě čísla. **Celkem 71 % rodičů by si přálo, aby jejich děti trávily více času venku. To je skvělé a motivující pro všechny učitele, kteří pravidelně vyrážejí s dětmi ven.** Dále jsem se pozastavila nad údajem, že 52 % rodičů předškoláků a 44 % rodičů školáků si myslí, že hřiště je komplexnější prostředí než les. Zde máme ještě mnoho co vysvětlovat. Jistě záleží na tom, jaký les máme v okolí. Les je jedinečné místo a propojený ekosystém, který nabízí mnoho možností pro hraní, tvoření, bádání i žasnutí.“

Mirjana Petrik, archi-
tektka, zakladatelka
a předsedkyně – Měs-
to přátelské k dětem

„Průzkum ukázal, že hřiště mají hlavní roli u mladších školáků, pro starší už nejsou tak důležitá. Zjištění je v souladu s mou zkušeností, protože stále narážím na to, že **většina dětských hřišť v ČR je pro děti do 9 let. Nabídka ve veřejném prostoru, která by mířila na starší děti, není dostačující.** Navíc zjištění, že hřiště pro starší žáky už nejsou tak důležitá a upřednostňovaným prostorem pro trávení volného času se stává park a ulice, se může stát důležitým argumentem pro to, aby nejen hřiště, ale celý veřejný prostor začal být plánován a navrhován s ohledem na potřeby dětských uživatelů.“

Tereza Valkounová,
předsedkyně
Asociace lesních
mateřských škol

„Výzkum je unikátní tím, že přináší vhled do aktuálního života českých dětí od předškolního věku. **Postoje rodičů a učitelů ke vzdělávání venku ukazují, že má smysl se dál zabývat posilováním kontaktu dětí s přírodou – bariéry na jejich straně nejsou tak vážné a na přínosech se shodují.** Čas, který děti stráví venku, nepřekvapivě ukrajují média, což je podstatný podnět pro školy, aby dopřály všem dětem dostatek příležitostí vyrovnat čas u obrazovek a v interiéru časem venku.“

Daniel Pražák, učitel
ZŠ Strossmayerovo
náměstí, popularizátor
moderní pedagogiky

„**V českém školství je dlouhá tradice těch, kteří propagovali a realizovali učení venku, ať už jde o Komenského, nebo Eduarda Štorcha a jeho projekt Dětské Farmy. A učitel, který si to vyzkouší, se už nebude chtít vracet.** Zatímco u jednoho z mých předmětů je to naprosto přirozené a očekávatelné, protože učit přírodopis bez přírody je až nemyslitelné, víc a víc se také ukazuje, že učit venku jde naprosto jakýkoliv předmět. Třeba ten můj druhý, dějepis. Ale také občanku, fyziku, chemii... Protože příroda je skvělá učitelka, a navíc pobyt v ní významně přispívá k wellbeingu dětí i učitelů.“

1/2

rodičů by si přála, aby jejich děti byly venku častěji

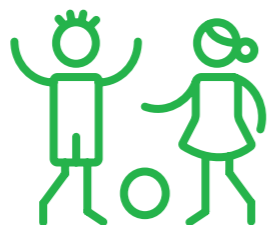

2/3

rodičů se shodují, že děti by měly být venku každý den

2h4m

průměrný čas, který stráví český školák denně venku.

2/5

Jen necelé 2/5 školáků se cítí být v dobré fyzické kondici.

34 %

děti během výuky nestráví venku žádný čas.

71 %

rodičů považuje za správné, že děti chodí se školkou ven téměř za každého počasí.

38 %

rodičů si myslí, že by školka měla investovat do zlepšení stavu zeleně u školky.

68 %

rodičů si myslí, že by školy, které jejich děti navštěvují, měly investovat do školní zahrady.

10 let

proměn školních zahrad

Nadace Karel Komárek Family Foundation více než 10 let pomáhá přetvářet školní zahrady v inspirativní a podnětná místa s přírodními prvky. V programu Proměny zahrad vychází ze základní představy, že kvalitní školní zahrada s přírodními prvky má pozitivní dopad na klima ve škole, výsledky žáků nebo nadšení pedagogů pro práci.

Příroda na dosah: pomáháme s obnovou školních zahrad

10

let programu Proměny
zahrad

Už více než 10 let
přetváříme školní zahrady
v inspirativní a hravá místa
s přírodními prvky.

22

revitalizovaných zahrad

Celkově jsme přispěli
k obnově 22 školních
zahrad. Na dalších
proměnách pracujeme.

33

tisíc návštěvníků

Hotové a proměněné
zahrady využívá či už využilo
přes 33 tisíc lidí.

Role Nadace KKFF

Nadace Karel Komárek Family Foundation **už 10 let pomáhá přetvářet školní zahrady v inspirativní a hravá místa.** Poskytuje školám nejen finanční granty, ale také odbornou podporu, během které je provází celým procesem proměny: od vytvoření konceptu přes jeho realizaci až po plán údržby. Víme velmi dobře, že pustit se do revitalizace zahrady není vždy jednoduchým úkolem. **Spokojenější učitelé, děti i rodiče za to každopádně stojí!**

Zahrady žijí

Na zahradách, které prošly obnovou, tráví děti většinou stejné nebo větší množství času než dříve. Roli v tom nehraje ani zima nebo špatné počasí. Hra, učení nebo odpočinek má hned mnohem pestřejší podobu. Děti si na zahradách, které mají blízko k přírodě, vytvářejí **blížeší vztah k okolnímu světu, rozvíjejí motoriku, spolupráci a zlepšují si zdraví.**

„Jsou tu záhonky, hmyzí domek, děti tu pozorují ježka... To vše je táhne ven.“

rodič dítěte z MŠ

Učitelé z podpořených škol zase velmi oceňují venkovní učebny, ve kterých se s dětmi mohou kromě volné hry věnovat také řízeným činnostem. Část z nich proto nyní tráví venku více času. Je výhodné, že některé zahrady využívají i další školy či neziskové organizace z okolí.

„Už jen tím, že vyjdeme ven, jsou děti i učitelky uvolněnější, což má velký vliv na jejich psychiku.“

Ředitelka MŠ

Baví to i rodiče

Na proměně zahrad spolupracují také rodiče. Přirozeně se tím zapojují do života školy a častěji se tu zastaví i během pracovního týdne. Většina rodičů předškoláků si na „špinavé, ale šťastné děti“ ráda a rychle zvykla.

„Když každý přiloží ruku k dílu, je to vidět. Rodiče berou zahradu za svou, protože se na jejím vybudování podíleli. Když jsou spokojené děti, jsou spokojení i rodiče. A to je náš cíl.“

Vedoucí učitelka MŠ

Díky obnově zahrady posílily školy partnerské vztahy nejen s dalšími institucemi, ale také také s vedením obcí. K péči o zahrady a zeleň inspiroují děti, rodiče, další školy i širší veřejnost.

Proměna zahrady spouští další změny

Kvalitní přírodní zahrady necharakterizuje jen instalace přírodních prvků, ale především změna myšlení a přístupu učitelů a dětí. Pedagogové se v nich učí nastavovat dětem pravidla pro pohyb v rozmanitějším prostředí, pracovat s riziky a odpovědností i s potřebou zapojit do pravidelné údržby rodiče a další partnery školy.

Cílem naší nadace je proto podporovat nejen proměnu zahrady jako takovou, ale i vzdělávání pedagogů a participační procesy uvnitř místní komunity. Hledáme nové partnery napříč republikou, kteří smýšlejí podobně a chtějí obohatit vzdělávání a předškolní výuku o environmentální prvky.

Slovo na závěr

Výzkum České děti venku, jehož výsledky shrnula Nadace Karel Komárek Family Foundation (KKFF) ukázal, že základní množství času, který děti stráví venku, se za osm let nezměnilo. Nicméně děti tráví více času u filmů a seriálů, které tak venkovním aktivitám silně konkurují. **Za pozornost čtenářů stojí detailní typologie způsobů trávení volného času u školních dětí včetně podrobného popisu jednotlivých skupin respondentů, které mají svůj vlastní charakteristický způsob, jakým vidí okolí, a své osobité preference.** Souhrn šetření doplňují příklady výsledků činnosti Nadace KKFF, která dlouhodobě podporuje výuku venku i konkrétní proměny zahrad mateřských škol. Ty se díky tomu mohly stát hravými místy s prostorem pro invenci. Slovo dostali také odborníci, kteří výsledky výzkumu okomentovali.

České děti
venku jsou
i online.

